מרכז נריה
הגרעין התורני בקרית מלאכי
ע"ש הרב משה צבי נריה זצ"ל

הטבילה - סיכום נקודות מרכזיות

תהליך הטהרה של האשה מורכב מ-4 שלבים:

א. הפסק טהרה

ב. 7 נקיים

ג. הכנות לטבילה

ד. טבילה

תהליך שאחד מן השלבים חסר בו, אינו תקף. על כן גם לאחר שהאשה עשתה את הפסק הטהרה וספרה 7 נקיים, הטבילה במקווה חיונית להשלמת התהליך - **כל עוד לא טבלה האשה במקווה, היא אינה מותרת לבעלה**.

זמן הטבילה:

א. **הטבילה נעשית בלילה,** לאחר שספרה האשה שבעה ימים נקיים שלמים.

ב. חשוב מאוד ש**לא תדחה האשה את טבילתה**, ואפילו אם בעלה אינו בעיר והסיכוי שיגיע קלוש[1]. עם זאת, כאשר טבילתה חלה בליל שבת ובעלה אינו בעיר - לא תטבול.
אם ישנה סיבה רצינית שבגללה שני בני הזוג מעוניינים בדחיית הטבילה, הדבר מותר.

ג. **מותר לאשה לטבול בשבת או בחג**, אולם צריכה להיזהר שלא תסחט את שערה לאחר הטבילה.

ד. **אסור לאשה לטבול -** בליל תשעה באב, בליל יום הכיפורים (או כאשר היא בשבעת ימי האבל חס וחלילה).

ה. **נהוג להצניע ככל האפשר את טבילת האשה** מן הסובבים אותה. לכן אין לבני הזוג לגלות לאף אדם את מועד הטבילה של האשה אלא כאשר יש צורך גדול בכך.

ההכנות לטבילה:

❖ מבוא

הטבילה במקווה משלימה את תהליך הטהרה של האשה רק אם אין שום דבר החוצץ בין גוף האשה לבין המים. לכן לפני הטבילה על האשה להסיר כל דבר שאינו חלק טבעי מגופה או משערה.

ביחס לדיני החציצה, איברי הגוף מתחלקים ל-3 סוגים:

א. חלקי הגוף החיצוניים (יד, רגל וכד').

ב. "בית הסתרים" - מקומות מכוסים שיש להם פתח כלפי חוץ. כגון פה, עיניים, קפלי גוף וכד'.

ג. איברי הגוף הפנימיים – הרחם, מעמקי האף או האוזן וכד'.

[1] על פי הסוד רצוי שאשה הטובלת כשבעלה אינו בעיר תניח ספר קודש תחת הכר בזמן השינה (לא כנגד הראש).

כתובת: ת.ד. 210 קרית מלאכי • טלפקס: 08-8503823 • מייל: merkaznerya@gmail.com • אתר: www.neriya.org.il

דיני החציצה נוגעים רק ל-2 החלקים הראשונים:

כלומר- דבר שאינו חלק מהגוף ונמצא במעמקי גופה של האשה אינו מהוה חציצה. כגון – התקן תוך רחמי, לכלוך הנמצא בעומק האף או האוזן וכד'.

לעומת זאת **על האשה להסיר לכלוך וכל דבר שאינו חלק מגופה** לא רק מחלקי הגוף החיצוניים אלא **גם מן הנקבים והמקומות המכוסים שבגופה** (="בית הסתרים"). אף על פי שבשעת הטבילה אין צורך שמי המקווה יגיעו למקומות אלו.

לדוגמא: למרות שהאישה אינה צריכה לפתוח את פיה ואת עיניה בשעת הטבילה, עליה להקפיד שבזמן הטבילה לא יהיה כל לכלוך בין שיניה ושלא יהיו עדשות מגע בעיניה.

❖ פירוט ההכנות לטבילה

✓ **דגשים כלליים**

א. **ההכנות לטבילה צריכות להיעשות בנחת ובתשומת לב**. לשם כך, **נכון להתחיל בהכנות מבעוד יום** באופן שיהיה לאשה זמן מספיק להכין את עצמה לטבילה כראוי.
לעיתים שכחת פרט קטן בהכנות לטבילה עלולה לפסול את הטבילה ולהצריך את האשה לטבול פעם נוספת.

ב. **יש להשתדל לסיים את ההכנות לטבילה סמוך ככל האפשר לטבילה עצמה**, כדי למנוע אפשרות שתתלכלך בין ניקוי גופה לבין הטבילה בלכלוך העלול להוות חציצה.

ג. **סמוך לטבילה עצמה, על האשה לבדוק את גופה היטב**, שאין עליו שום דבר החוצץ. בדיקת מקומות בגוף שלא ניתן לראותם תעשה בעזרת ראי או במישוש.

ד. **ביום הטבילה-** נהגו שלא לאכול בשר ומאכלים אחרים הנכנסים בין השיניים, ולא לעסוק בדברים הנדבקים לגוף (בצק, פלסטלינה וכדומה).
אם טובלת במוצאי שבת או חג, יכולה לאכול בשר כדרכה מפני כבוד השבת והחג, ולנקות היטב בין שיניה סמוך לטבילתה.

✓ **שיער**

א. **יש לחפוף את השיער במים חמים ובשמפו**, רצוי מאוד להשתמש גם במרכך שהאשה יודעת שהוא הטוב ביותר לריכוך שערה והכנתו לסירוק. לאחר השימוש במרכך יש להקפיד לשטוף היטב את השיער במים חמים כדי להסירו.
לאחר חפיפת השיער יש לסרקו היטב.

ב. **שיער צבוע** אינו מהווה חציצה, בתנאי שהצבע מכסה את כל השיער.
אם עבר זמן רב מאז הצביעה ולכן השיער אינו צבוע כולו, על האשה להסיר את הצבע לחלוטין או לצבוע את השיער באופן שהצבע יכסה את כל השיער.

ג. **שיער באיברים שונים בגוף-** כל שיער שרגילה להסירו מגופה ראוי שתסיר אותו גם סמוך לטבילתה. אולם אם מסיבה כלשהי הדבר קשה לה - יכולה לטבול עם שיער זה לאחר

כתובת: ת.ד. 210 קרית מלאכי • טלפקס: 08-8503823 • מייל: merkaznerya@gmail.com • אתר: www.neriya.org.il

שבדקה שאין בו לכלוך, כיון שהוא חלק מגופה (הדבר אמור לגבי סידור הגבות, שיער שעל הרגליים, בית השחי וכד').

ד. **שיער ערווה-** יש מהספרדים הנוהגים שהאשה תסיר שיער זה. למעשה כל אחת תנהג כמנהג ביתה. אולם גם אם אינה נוהגת להסירו - עליה לנקותו ולבדוק שאין בו קשרים.

ה. **כינים -** אשה שיש בשערותיה כינים או ביצי כינים - צריכה להשתדל להסירם קודם טבילתה כדרך שמקובל להסירן. כינים או ביצים מעטות שנשארו לאחר שהשתדלה ככל האפשר להסירן - אינן מהוות חציצה.

✓ **עיניים**

א. יש להסיר כל לכלוך שנדבק בריסים או בעפעפיים.

ב. **איפור-** יש להסיר את כל האיפור לקראת הטבילה.

אולם אם מדובר באיפור שבדרך כלל לא מסירים אותו לפני רחיצה, או שקשה לה להסירו - יכולה לטבול עם האיפור בתנאי שהוא מושלם. אם האיפור נפגם, על האשה להשלימו או להסירו לגמרי לפני הטבילה.

ג. **ריסים מלאכותיים-** נכון להסירם לפני הטבילה. אולם אם קשה לה להסירם מסיבה כלשהי, יכולה לטבול עמם בתנאי שהם מושלמים. אם הם נפגמו באופן שמקובל להסירם, חובה להסירם לפני הטבילה.

ד. **עדשות מגע-** עדשות רגילות, שרגילים להסירן לפני השינה - צריכה להסירן לפני הטבילה. לעומת זאת, אינה צריכה להסיר לפני הטבילה עדשות שרגילים להשאירן בעיניים לתקופה ארוכה.

✓ **אזניים ואף**

א. יש לנקות את כל קפלי האוזן מבפנים ומבחוץ, אך אין צורך לנקות את עומק האוזן.

ב. על האשה לקנח את אפה היטב ולנקות את החלק החיצוני בחלל האף, אך אינה צריכה לנקות בעומק האף.

ג. עגילים- יש להסירם ולנקות את מקומם.

ד. אשה שמסיבות רפואית צריכה למנוע לחלוטין כניסת מים לאוזן, תשאל רב כיצד עליה לנהוג.

✓ **פה**

כאמור הפה צריך להיות נקי אף על פי שטובלת בפה סגור, לכן:

א. **יש לשטוף את הפה היטב, לצחצח שיניים ולבדוק שלא נשארו ביניהן שיירי אוכל**. כדאי להשתמש לשם כך בחוט דנטלי או בקיסמים, אך יש להזהר שלא ישארו בין השיניים שאריות מן החוט או הקיסם.

ב. **אביזרי רפואת שיניים:**

1) **אביזרים קבועים הנשארים בפי האשה ימים רבים** (לדוגמא: סתימה קבועה, כתר, גשר וכו')**-** אינם חוצצים. אם האשה טובלת עם 'גשר' בפיה תנקה סביבו היטב.

2) **אביזרים שרגילים להסירם לעיתים קרובות** (לדוגמא: שיניים תותבות המוסרות לפני השינה).- חוצצים, לכן יש להסירם לפני הטבילה.

3) **אביזרים שמושארים בפה באופן זמני** (לדוגמא: סתימה זמנית)- יש לשאול רב האם מותר לטבול איתם.

✓ **ידיים וציפורניים**

א. על האישה להסיר את **כל** תכשיטיה לפני הטבילה גם אם התכשיט רפוי על הגוף.

ב. **המנהג הנכון הוא לגזוז את ציפורני הידיים והרגלים ולנקות היטב תחתיהן לפני הטבילה.**

אשה שצריכה לטבול בליל שבת ולאחר כניסת השבת שמה לב ששכחה לגזוז את ציפרניה, תנקה היטב תחת ציפרניה ותטבול.

ג. אשה המגדלת ציפורניים ומושחת אותן בלַכָּה, ואינה רוצה להסיר אותן - עדיף שתסיר את הלַכָּה ותנקה את הציפורן היטב משני צדדיה ותטבול. אם מאיזו סיבה אינה יכולה להסיר את הלַכָּה, תמשח לַכָּה חדשה על ציפורניה ותנקה היטב תחתיהן לפני הטבילה.

✓ **עור**

א. **קילופי עור** הנגרמים מחמת יובש, שיזוף וכדומה - אינם חוצצים. אולם טוב להסיר מה שיכולה בלי לפצוע את עצמה.

ב. **עור יבש וקשה**

אם אינה רגילה להסירו- יכולה לטבול בלי להסירו.

אם רגילה להסירו- לאחר ריכוך העור במים, יש להסיר את מה שניתן (בלי שתפצע את עצמה) והשאר אינו חוצץ.

ג. **צבע על העור** (לדוגמא: יוד, חינה וכדומה)- יש לשטוף את המקום היטב במים וסבון עד שהצבע אינו מורגש על העור, ומה שנשאר אינו חוצץ[2].

✓ **פצעים ושאלות רפואיות**

גלד של פצעים, שריטות וכדומה- יש לרכך במים ככל שניתן ולנסות להסיר את שניתן בלי לפצוע את עצמה. מה שנשאר לאחר מכן - אינו חוצץ.

פצעים עמוקים, גבס, חבישות, תפרים וכד'- יש לשאול רב כיצד לנהוג.

❖ טבילה במוצאי שבת או חג

א. אסור לעשות את ההכנות לטבילה לפני צאת השבת או החג.

ב. **טבילה במוצאי שבת או חג-** יש להשתדל לעשות את רוב ההכנות ביום שישי כדי שלא תמהר יותר מדי בהכנת גופה במוצאי שבת. במוצאי שבת תחזור ותרחץ את גופה ותסרק את שערה ככל הנדרש. כמובן שאם לא הספיקה לעשות את כל ההכנות לפני השבת, יש לעשותן במלואן במוצאי שבת.

[2] עשיית 'חינה' לקראת החתונה מותרת לכתחילה. כאמור, לפני הטבילה יש לשטוף את הצבע מהעור עד שאינו מורגש במישוש.

כתובת: ת.ד. 210 קרית מלאכי • טלפקס: 08-8503823 • מייל: merkaznerya@gmail.com • אתר: www.neriya.org.il

ג. **שבת וחג הסמוכים אחד לשני-** אם שבת וחג סמוכים האחד לשני, ומועד הטבילה של האשה הוא בלילה שביניהם, על האשה לעשות את כל ההכנות לטבילה לפני כניסת השבת / החג, ולאחר מכן לשמור את גופה ושערה בנקיות ככל שניתן. סמוך לטבילה, תבדוק את גופה ואת שערה היטב, ותרחץ כל מקום שיש חשש שהצטברו בו זעה או לכלוך.

❖ מקרים מיוחדים

ישנם מקרים מיוחדים שבהם כדאי שבני הזוג יתייעצו עם רב כיצד עליהם לנהוג:

- ✓ לאחר הטבילה האשה שמה לב ששכחה אחד מפרטי ההכנות הנדרשות.
- ✓ אשה שעשתה 'בניית ציפורניים' או 'הארכת שיער' ומאיזו סיבה שהיא אינה יכולה להסיר את הציפורניים / השיער המלאכותי לפני הטבילה.
- ✓ כאשר מסיבה כלשהי האשה אינה יכולה לטבול בלילה (אלא רק ביום).

הטבילה:

❖ ברכת הטבילה

ברכת הטבילה היא - "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על הטבילה".

2 מנהגים ישנם לגבי מקום וזמן הברכה:

א. **המנהג הספרדי הנפוץ -** האשה מברכת כאשר היא עטופה בחלוק בחדר חיצוני, מיד לאחר מכן נכנסת לחדר המקווה פושטת חלוקה וטובלת.

ב. **המנהג האשכנזי הנפוץ -** האשה נכנסת למקווה וטובלת. לאחר מכן כאשר ראשה מחוץ למים, מערבלת את המים בידיה כדי שלא תראה ערוותה, מברכת[3] וטובלת שוב.

כל אשה תברר בביתה כיצד נוהגים במשפחתה.

❖ צורת הטבילה

הטבילה צריכה להיעשות באופן שהמים יגיעו לכל מקום בגוף. לכן:

א. לא תכווץ אף אחד מאיברי גופה.

ב. תטבול בנטיה מעט קדימה, ותרווח מעט את ידיה ורגליה.

ג. אף על פי שאין צורך שהמים ייכנסו לפה או לעיניים, לא תקפוץ האשה את שפתותיה בחזקה, ולא תעצום בחזקה את עיניה.

ד. אסור שאשה אחרת תחזיק בה בזמן הטבילה[4].

ה. אין צורך שהאשה תגביה את רגליה בשעת הטבילה. ואין לעשות כן שלא לצורך כדי שלא יווצרו קמטים בגופה.

---

[3] יש הנוהגות לכסות ראשן בזמן הברכה.
[4] במקרה של נכות וכדומה תשאל רב כיצד עליה לטבול.

מרכז נריה
הגרעין התורני בקרית מלאכי
ע"ש הרב משה צבי נריה זצ"ל

ו. אפילו אם שערה אחת נשארה מחוץ למים בזמן הטבילה - הטבילה פסולה. כדי למנוע מצב זה, חובה שבזמן הטבילה תשגיח אשה אחרת שכל שערותיה של הטובלת יהיו בתוך המים - זהו תפקידה של הבלנית.

כתובת: ת.ד. 210 קרית מלאכי • טלפקס: 08-8503823 • מייל: merkaznerya@gmail.com • אתר: www.neriya.org.il